

byggnadsvård

Annexet, Nicolaikyrkan

Kv. S:t Nicolai 7, tomt 2, Nyköpings kommun, Södermanlands län

Antikvarisk dokumentation

Magnus Josephson   Eva Wockatz

Annexet, Nicolaikyrkan

Kv. S:t Nicolai 7, tomt 2, Nyköpings kommun, Södermanlands län

Antikvarisk dokumentation

Magnus Josephson   Eva Wockatz

Rapport 2008:7

© 2008 Sörmlands museum

Beställningar kan göras hos:
Landstinget Sörmland
Kultur & Utbildning Sörmland
SÖRMLANDS MUSEUM
Box 314, S-611 26 Nyköping
arkiv.bibliotek@dll.se
www.sorlandsmuseum.se

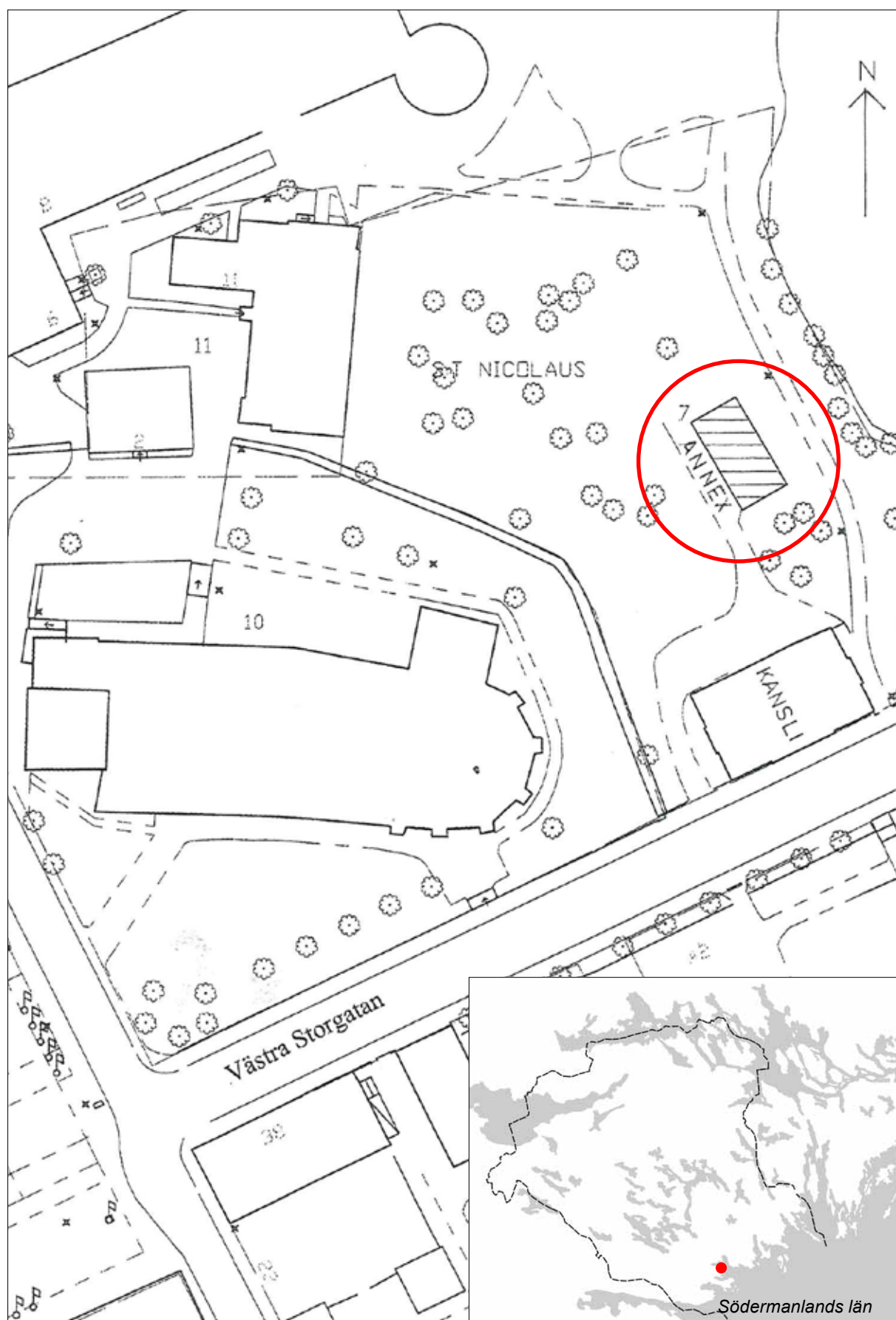
Författare: Magnus Josephson, Eva Wockatz, byggnadsantikvarier
Omslagsbild: Annexbyggnadens västra gaveln, Magnus Josephson
Foto, där ej annat anges: Eva Wockatz, Sörmlands museum
Diarienummer: KN-KUS08-198

Allmänt kartmaterial: ©Lantmäteriverket. Ärende nr MS2006/01672

Nyköping 2008

Innehåll

INLEDNING	5
MILJÖBESKRIVNING OCH KORT HISTORIK	5
BYGGNADSHISTORISKA IAKTTAGELSER	6
SAMMANFATTNING AV RENOVERINGEN 2007	6
BYGGNADSBESKRIVNING OCH DOKUMENTATION	6
FOTOBILAGA EFTER ÅTGÄRDER	19
ADMINISTRATIVA UPPGIFTER	22
RITNINGSBILAGA	23
KÄLLOR	25

1 Plankarta över området 2007. Nyköpings kommun, Mät & Kart.

INLEDNING

Nyköpings S:t Nicolai församling, tillhörande Nyköpings Kyrkliga Samfällighet hade beslutat att rusta upp den byggnad som ligger strax norr om kanslibyggnaden till arbetsrum för samtal och som kontor. Byggnaden benämns kanslibyggnadens annex och huset ligger på mark tillhörig kyrkan. Det var också ett sätt att frigöra arbetsrum i kanslibyggnaden så att man kunde samla all kontorspersonal under ett tak.

Nyköpings kyrkliga samfällighet erbjöd Sörmlands museum att dokumentera interiören. Arbetena var redan påbörjade. Sörmlands museum utförde inventeringen och dokumentationen hösten 2007 och detta är läns museets rapport över dokumentationen. Samtidigt erbjöds museet att få vara med vid alla byggmöten och komma med synpunkter på renoveringen.

För ritningar och rumsnumreringar, se bilaga.

MILJÖBESKRIVNING OCH KORT HISTORIK

Byggnaden ligger med långsidan mot Nyköpingsån i en sluttning mot öster. Idag ligger Annexet mellan kanslibyggnaden i söder och f d Västra småskolan i norr, nu Gripes modellteatermuseum. Tidigare låg två uthus i liv med Annexet mot norr, se kartan bild 3. Båda husen är nu rivna, samt även ett stall som revs på 1980-talet. Rivningen av stallet föregicks av invändningar mot detta beslut. Väster om Annexet ligger S:t Nicolai kyrka och dess församlingshem. Kanslibyggnaden byggdes ursprungligen som prästgård till Nicolaikyrkan 1887. Kanslibyggnaden ritades av bröderna Kumlin, som även ritat läroverket och f d rektorsbostaden på andra sidan Västra Storgatan.

Annexets ursprungliga användning är okänd liksom byggnadsåret. Man kan tänka sig att huset är uppfört mellan 1860 och 1890. Byggnaden kan ha tjänat som bostad till en kusk eller dylikt.

2 Annexet i december 2007, inklätt under putsarbeten. Fotografi Magnus Josephson, Sörmlands museum.

BYGGNADSHISTORISKA

IAKTTAGELSER

Annexet har en sexdelad planlösning. En planlösning som har varit gångbar sedan slutet av 1600-talet och som ibland benämns för en karolinsk plan. Planlösningen består av en förstuga med en stor sal innanför och två gavelkamrar på var sida om salen. I detta fall ligger köket där salen troligen en gång fanns.

På övervåningen finns ett gavelrum som vette mot söder. För att komma till detta rum var man tvungen att passera en kallvind, liksom bottenvåningens förstuga som också var oeldad.

Fönstrens utformning och färgsättning samt kakelugnarnas utseende gör det troligt att huset är uppfört någon gång mellan 1860 och 1890, kanske i samband med prästgårdens uppförande 1887.

SAMMANFATTNING AV RENOVERINGEN 2007

Nyköpings Kyrkliga Samfällighet hade önskat att modernisera och bygga om Annexet. Tanken var också att försöka bibehålla som mycket som möjligt av husets exteriör. Invändigt skulle man bygga nytt pentry och toalett. Renoveringen pågick under perioden augusti 2007 - januari 2008. Slutbesiktningen hölls i januari 2008.

Huset hade tidigare använts som snickerilokal för pensionärer. Nu var det tänkt att huset skulle användas dels som kontor och dels som samtalsrum.

Sörmlands museum fick i uppdrag att dels dokumentera byggnaden innan ombyggnaden och dels delta i byggmötena, vilket också har utförts.

Det kom att bli elva byggmöten, med skriftliga protokoll. Byggmästarna AB som var entreprenörer har lämnat in en skrift innehållande Drift och Skötsel, Svenska kyrkan i Nyköping, Kanslibyggnadens annex. Företaget Finja Betong, liksom Knut Åkessons ECS-teknik AB har gjort en kortfattad rapport efter okulärbesiktning. Ansvarig arkitekt var Margit Webjörn.

Samtliga utvändiga måleriarbeten på trä och plåt utfördes med Engwall och Claessons Lasol linoljefärg. Fasaderna

avfärgades med Keim silikatfärg, då den tidigare färgen var en ädelputs på en kalkcementgrund.

I samband med renoveringen skrapades en brun kulör fram under den nuvarande mörkgröna kulören på fönsterbågarna. Fönstren och dörren målades i en brunröd nyans NCS S7020-Y70R, vilken togs fram av arkitekten. Utvändiga fönsterbågar renoverades. Vissa innanfönster nyttillverkades. Takfot, vindskivor, hängrännor och stuprör målades med pigmentet guldockra, 5A-94.

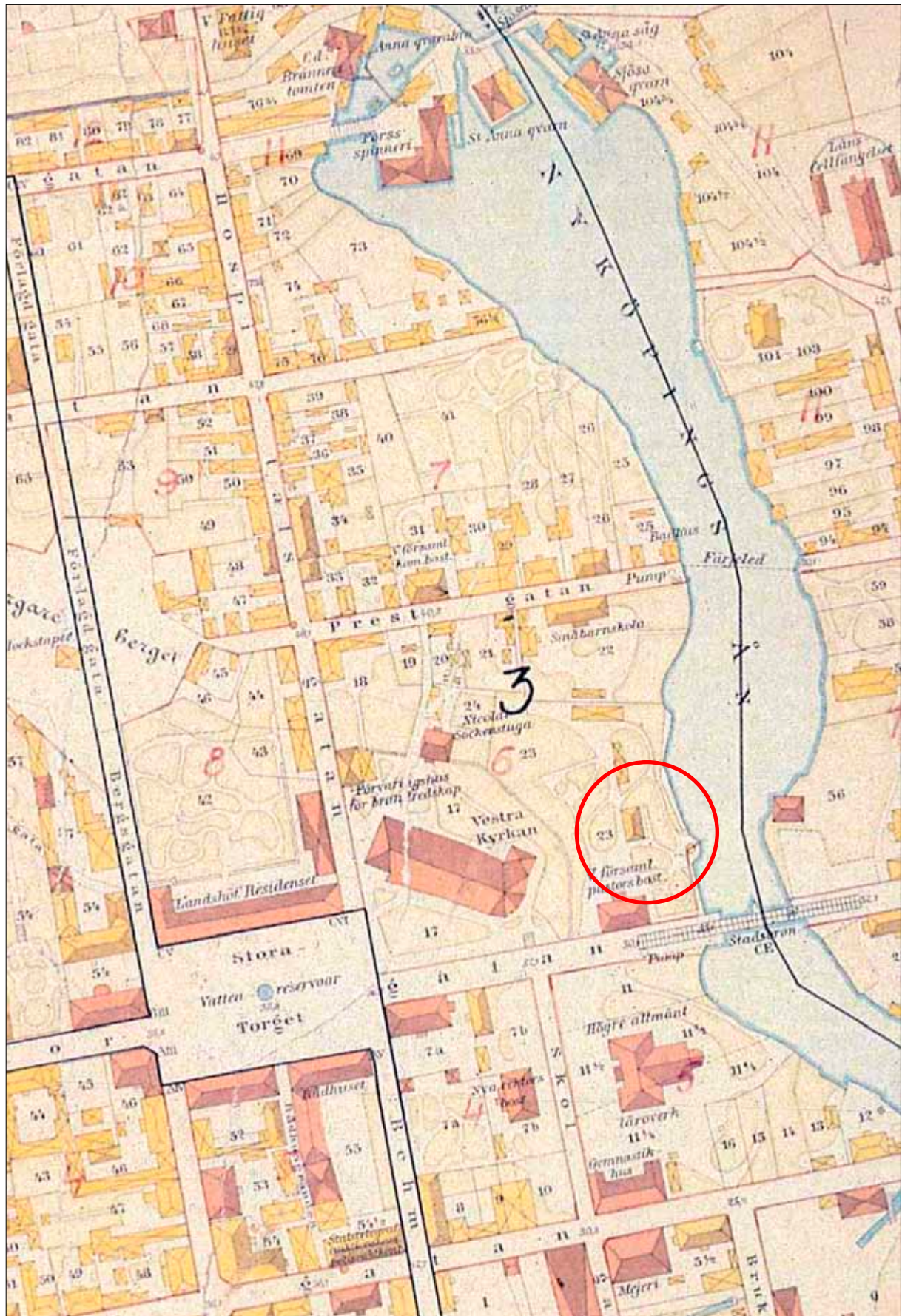
Invändigt kom den öppna spisen och rörspisen, samt tak att målas med emulsionsfärg Engwall och Claessons Ceo-matt. Trägolven på bottenvåningen byttes ut helt. På övre plan behölls trägolven under de nya trägolven. De nya trägolven oljades med grålut. Nya golvbrädor tillverkades av Siljan och har en tjocklek av 34 mm. De nyttillverkade innanfönstren gjordes av Ålberga snickeri. Ett tapetprov har tagits tillvara från ovanvåningens gavelrum, rum nummer 27, vilket är inlagt i Sörmlands museums föremålsavdelning. Första tapetlagret var uppsatt på en lumppapp, som i sin tur var uppsatt på lerklining ovan stommen. Första tapeten var en ljusblå tapet med vita mönster, därefter satt en brun tapet med bruna och vita vegetativa mönster, därefter en ljusgrå tapet med rosa och bruna mönster, därefter en grön och gulrandig tapet och sist en jugendtapet med polykroma blommor på en beige botten. Se även rumsbeskrivningen.

BYGGNADSBESKRIVNING OCH DOKUMENTATION

Annexet är byggt i 1 1/2 våning med en underliggande källare, med ingång från öster. Källaren ligger under husets mittparti och är välvt med ett tunnvalv av tegel. Väggarna är murade av gråsten. I källartaket sitter järnkrokar.

Stommen består av stående timmer. På övre våningen förekom korsvirke i de yttre gavelväggarna.

Byggnaden täcks av ett sadeltak med enkupigt lertegel. I takfoten syns de profilerade sparrhuvudena. Fasaderna är spritputsade i gult. Sockeln är cementförstärkt och svartmålad. Byggnaden hade före renoveringen grönmålade fönster med originalbeslag. Under den gröna kulören var det ett färglager med pigmentet obränd umbra. Första strykningen var gjord med bränd umbra.

3 Del av karta över Nyköping år 1888, Adolf Helander. Sörmlands museums arkiv.

4 *Annexet under renoveringen i september 2007. Fotografi från sydväst.*

5 *Fotografi från nordost.*

6 *Detalj av spritputsen före renoveringen. Under nuvarande lagret syntes en ljusare gul avfärgning.*

7 *Fönsterbågarna var senast målade mörkt gröna, men underliggande färglager var rödbruna.*

8 Rum 11, entrén, sedd mot norr.

Rum 11 Förstuga

Golv:

Utrivet trägolv. Golvbjälkar av trä. Under syns källarens tunnvalv av tegel.

Väggar:

Kalkputs på stående timmer. Väggfyllning med lerklining. Östra väggen är av tegel. På kalkputsen är en stänkmålning, synlig på östra väggen. Blått och rött på en gråvit botten.

Tak:

Vitmålade takbrädor. Taklist.

Dörrar:

Inåtgående pardörr. Varje dörrblad har tre speglar. Spröjsat överljusfönster.

Fönster:

Spröjsade. Ytterbågen är vitmålad. Profilerade fönsterfoder.

9 Stänkmålning i rum 11 på östra väggen.

10 Under golvbjälklaget syns källarens tunnvalv av tegel.

Rum 14 Gavelkammare åt norr

Golv:

Utrivet trägolv. Jordgolv. Golvbjälkar av trä. Tre golvbjälkar och ytterligare tre bärlinor, som är vinkelställda mot de föregående.

Väggar:

Stående timmer. Puts på lerklining. Vitmålad.

Tak:

Fyra synliga takbjälkar.

Fönster:

Spröjsade. Ytterbågen är vitmålad. Profilerade fönsterfoder.

11 Rum 14 sett mot söder.

12 Rum 14 sett mot väster.

13 Bjälklaget vilade på rundstockar.

14 Rum 15 sett mot söder.

Rum 15 Sal

Golv:

Här var tidigare ett gjutet golv, som var utfört ovan sandfyllning.

Väggar:

Stående timmer. Kalkputs på lerklining. Senaste kulören är grön.

Tak:

Vitmålade takbrädor.

Fönster:

Spröjsade. Vitmålade innanfönster. Under den vita kulören är det grönmålat. Ytterbågen är vitmålad på en mossgrön kulör. Profilerade fönsterfoder.

15 Rum 15 sett mot öster.

Spis:

Öppen spis med baklucka och järnhäll. Vit kulör syns under den nuvarande gröna kulören.

16 Rundstocken i bjälklaget var kraftigt rötskadad.
Rum 15 sydvästra hörnet.

Rum 16 Gavelkammare åt söder

Golv:

Utrivet trägolv. Golvbjälkar av trä. Fyra golvbjälkar som vilar på två vinkelställda bärlinor.

Väggar:

Stående timmer med gråmålad kalkputs på lerklining. Tapetrester som täcks av masonitskivor.

Tak:

Målad skivinklädnad. Vinkelställd taklist.

Fönster:

Spröjsade. Profilerade fönsterfoder.

Rörspis:

Under den nuvarande gröna kulören är en grå kulör.

17 Rum 16 sett mot norr.

18 Östra väggen i rum 16. Väggens stomme består av stående timmer.

19 Bärlinorna består av troligen sekundära rundstockar. Rum 16 sydvästra hörnet.

20 Rum 17 sett mot norr.

Rum 17 Gavelkammare åt söder

Golv:

Utrivet trägolv. Golvbjälkar av trä. Fyra golvbjälkar som vilar på två vinkelställda bärlinor. De två understa bjälkarna är runda.

Väggar:

Stående timmer med kalkputs på lerklining. Tapetlager på putsen.

Tak:

Pappspänt tak. Vinkelställda taklister.

Fönster:

Spröjsade. Innanfönster som är vitmålade. Profilerade fönsterfoder. Senast målad i vit kulör, därunder grön och underst grå.

Kakelugn:

Rund och vit. Tillverkad under 1800-tales andra hälft.

21 Detalj av östra väggen i rum 17. Ovanpå lerklining är tidningspapper klistrat som handlar om Kreügerartikeln, sannolikt 1930-tal.

22 Bjälklaget i rum 17 sett mot väster.

Rum 21 Vind

Golv:

Trägolv, längsgående brädor. Omålade.

Väggar:

Synligt stående timmer, omålat.

Tak:

Synligt underlagstak. Omålad lockpanel.

Fönster:

Spröjsade och rödmålade. Endast ytterbåge. Släta rödmålade fönsterfoder.

23 Rum 21 sett mot öster.

24 Rum 21 sett mot trappan i väster.

25 Rum 21 sett mot söder.

26 Rum 23.

Rum 23 Vind

Golv:
Golvbrädor.

Väggar:
Norra och södra väggen är putsad. Vid norra gaveln syns stommen av korsvirke.

Tak:
Synligt underlagstak. Omålad lockpanel. Inbyggt in-
nertak från senare tid.

Fönster:
Spröjsade och rödmålade. Endast ytterbåge. Släta
rödmålade fönsterfoder.

27 Rum 23 (eg rum24), nordöstra hörnet där stom-
men består av korsvirke.

28 Fönster på vinden. Bilden är tagen på östra fönstret
i rum 21.

Rum 26 Förrum

Golv:

Golvbrädor.

Väggar:

Ljust brunmålad pärlspontspanel.

Tak:

Gråmålad pärlspontspanel.

29 Rum 26.

Rum 27 Gavelrum

Golv:

Trägolv med längsgående frisbrädor.

Väggar:

Tapeter uppsatta på lumpapp, som i sin tur är uppsatt på lerklining ovan stommen. Innersta tapeten var en ljusblå tapet med vita mönster. Andra tapeten var en brun tapet med bruna och vita vegetativa mönster, tredje tapeten var ljusgrå med rosa och brunt mönster, fjärde tapeten var grön- och gulrandig och yttersta tapeten, femte, var en jugendtapet med polykroma blommor på en beige botten.

Tak:

Putsat på putsbärare av vass.

Fönster:

Ytterbågar. Profilerade fönsterfoder.

Kakelugn:

Flat och vit kakelugn från 1800-talets andra hälft.

30 Gavelrummet, rum 27, sett mot norr.

31 Taket i rum 27. Putsen är utförd på en putsbärare av vass.

32   *Andra tapetlagret synligt i rum 27, västra väggen.*

33   *Sista tapetlagret, femte tapetlagret, synligt i rum 27, västra väggen.*

34 Annexet i maj 2008, efter renoveringen. Fotografi Magnus Josephson, Sörmlands museum.

35 Västra fasaden i maj 2008, efter renoveringen. Fotografi Magnus Josephson, Sörmlands museum.

36 Rörspisen i södra gavelkammaren, rum 16, efter renoveringen. Fotografi Magnus Josephson, Sörmlands museum.

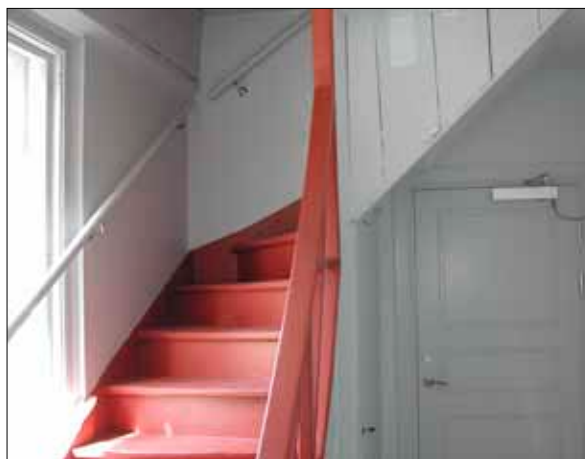
37 Kakelugnen i södra gavelkammaren, rum 17. Fotografi Magnus Josephson, Sörmlands museum.

38 Detalj av ingången i väster. Fotografi Magnus Josephson, Sörmlands museum.

39 *Pentryt i mötesrummet på övre våningen, rum 21. Fotografi Magnus Josephson, Sörmlands museum.*

41 *Vy upp i trappan i rum 11, maj 2008. Fotografi Magnus Josephson, Sörmlands museum.*

42 *Öppna spisen i salen, rum 15. Fotografi Magnus Josephson, Sörmlands museum.*

40 *Del av gavelrummet, rum 27. Fotografi Magnus Josephson, Sörmlands museum.*

43 *Del av möterummet, rum 21. Fotografi Magnus Josephson, Sörmlands museum.*

ADMINISTRATIVA UPPGIFTER

Fastighetsuppgifter

Objekt: Annexbyggnad till Kyrkans kanslibyggnad, Nyköpings S:t Nicolai församling

Adress: Västra Storgatan 33

Kommun: Nyköpings kn

Fastighetsbeteckning: kv. S:t Nicolai 7, tomt 2

Socken: Nicolai

Län: Södermanland

Stift: Strängnäs

Ekonomisk karta: 9H3d

Författningsskydd

Kvarteret har beteckningen "Q" i gällande detaljplan.

Plan- och bygglagen, Lag (1998:805)

Plan- och bygglagen (PBL) innehåller bestämmelser om planläggning av mark och vatten och om byggande. Enligt 3 kap. i Plan- och Bygglagen, 10§ och 12§, skall ändringar av en byggnad utföras varsamt så att byggnadens karaktärsdrag beaktas och dess byggnadstekniska, historiska, kulturhistoriska, miljömässiga och konstnärliga värden tas till vara. Vidare får byggnader, som är särskilt värdefulla från historisk, kulturhistorisk, miljömässig eller konstnärlig synpunkt eller som ingår i ett bebyggelseområde av denna karaktär, inte förvanskas. Enligt 13§ skall byggnaders yttre skall hållas i vårdat skick. Underhållet skall anpassas till byggnadens värde från historisk, kulturhistorisk, miljömässig och konstnärlig synpunkt samt till omgivningens karaktär.

Miljöbalk, riksintresse för kulturmiljövården

Annexet ligger i ett område, Nyköping (D 57) som av Riksantikvarieämbetet har utpekats som riksintresse för kulturmiljövård. Enligt 3 kap 6 § i MB, Miljöbalk (1998:808), skall områden som är av riksintresse för kulturmiljövården skyddas mot åtgärder som påtagligt kan skada natur- eller kulturmiljön. De medeltida kyrkorna, stadsplanen med rätvinkligt ruttmönster från regleringar 1647 och 1665, samt torgmiljön och annan bebyggelse som kännetecknar residensstaden nämns i områdets värdetext som ett viktigt uttryck för riksintresset.

Projektrelaterad information

Fastsighetsägare: Nyköpings kyrkliga samfällighet

Beställare: Nyköpings S:t Nicolai församling

Utförare: Magnus Josephson och Eva Wockatz, byggnadsantikvarier.

Övriga uppgifter

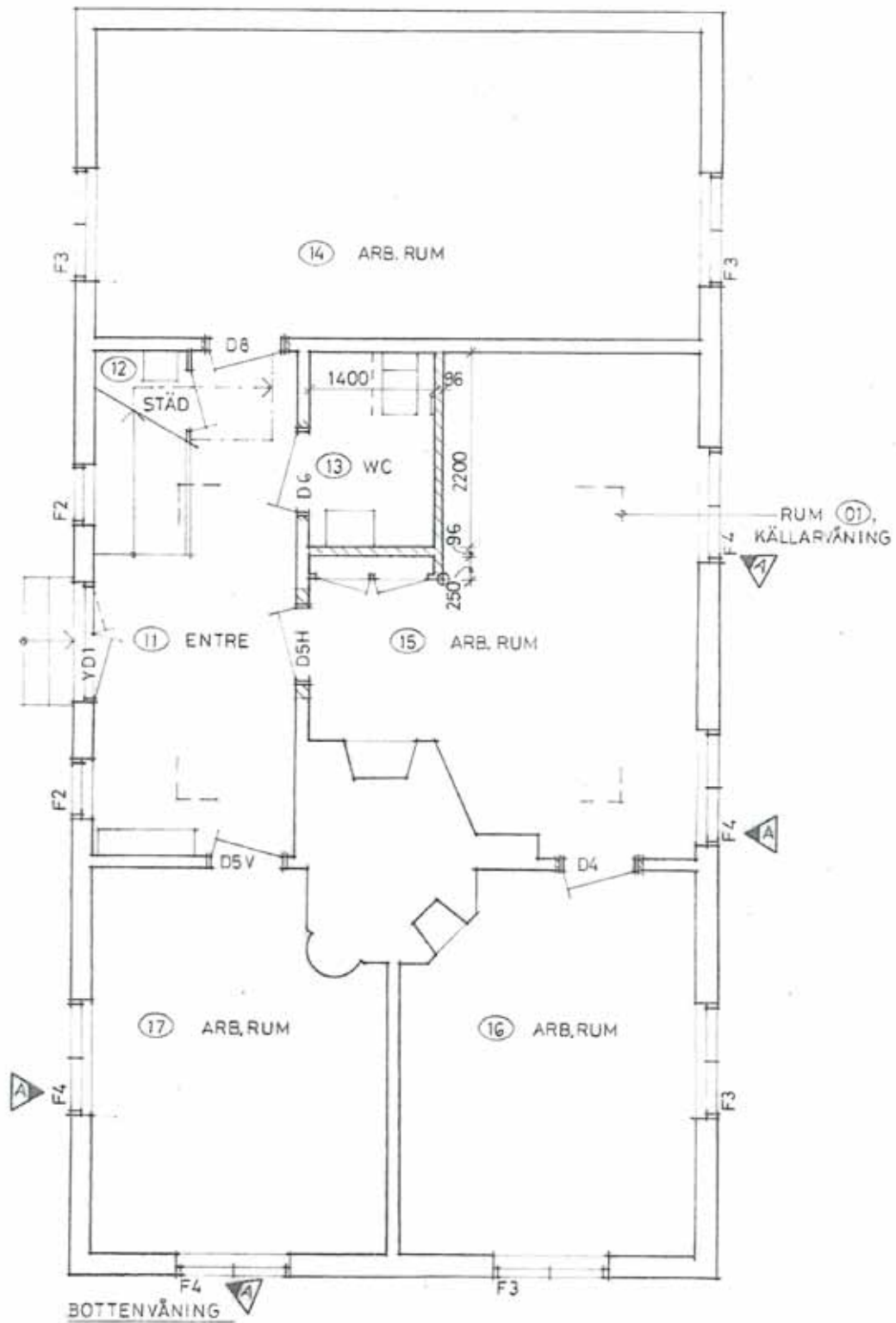
Sörmlands museum, Dnr KN-KUS08-198

Dokumentationsmaterial

Dokumentationsmaterial i form av arbetsmaterial och fotografier förvaras i Sörmlands museums arkiv, Nyköping.

RITNINGSBILAGA

Kanslibyggnadens annex, Bottenvåningen, Webjörn arkitektkontor, del av ritning A11, planer, 2007-03-16.

KÄLLOR

Litteratur

NYKÖPING. Kulturhistorisk byggnadsinventering. Södermanlands museum, Rapport 3, 1979.

Kartor

”Ritning till uthus å vestra pastorsboställets tomt”, osignerad, odaterad. Förvaras i Nyköpings Kyrkliga Samfällighets arkiv.

”Ritning till stall och vagnshus i gården No 23 i 3dje Qvarteret Vestra Pastorsbostället i Nyköping”, osignerad, odaterad. Förvaras i Nyköpings Kyrkliga Samfällighets arkiv.